

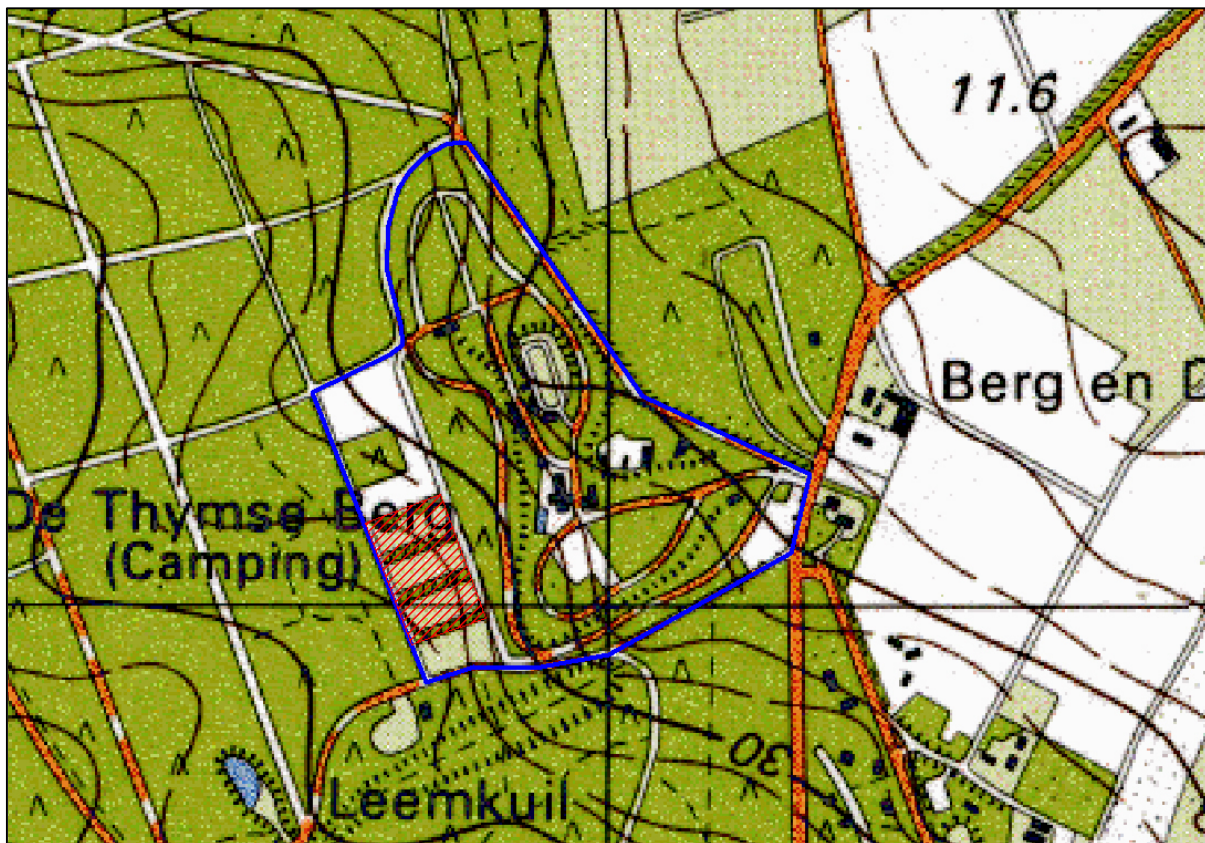
Notitie met betrekking tot de plaatsing van chalets op recreatiepark De Thijmse Berg, Rhenen

Inleiding

Ter verbreding van de economische basis is de directie van Recreatiepark De Thijmse Berg in Rhenen voornemens op de velden met toeristische plaatsen aan de westzijde van het terrein chalets te plaatsen. Het voorontwerp bestemmingsplan voor het bestaande terrein van het recreatiepark De Thijmse Berg dat door de gemeente Rhenen is opgesteld, biedt hiervoor de planologische mogelijkheden. In een reactie op dit voorontwerp stelt de Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen (WMR) een aantal vragen bij de voorgenomen plaatsing van chalets. Naar aanleiding van deze reactie van de WMR is aan Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek gevraagd om vooruitlopend op de rapportage van een onderzoek naar de gewenste uitbreiding van recreatiepark De Thijmse Berg, een notitie op te stellen met betrekking tot de natuurwaarden van de bestaande toeristische plaatsen en inzicht te geven in de eventuele knelpunten ten aanzien van de vervanging van de toeristische plaatsen door chalets.

Ligging, inrichting en gebruik van de toeristische plaatsen

De velden met toeristische plaatsen liggen aan de zuidwestzijde van het recreatiepark. Aan de westzijde grenzen de velden aan de bossen van de gemeente Rhenen.

Figuur 1. Ligging van de velden met toeristische plaatsen (rood gearceerd) op recreatiepark De Thijmse Berg (blauw omlijnd)

Schaal kaart ca. 1 : 30.000

Copyright 2004 Dienst voor het Kadaster en Openbare Registers, Apeldoorn

De velden bestaan uit grasland dat regelmatig wordt gemaaid. Ze worden omzoomd door relatief jonge bossingels van voornamelijk eik en berk en verschillende struiken, zoals Gelderse roos, hazelaar en wilde lijsterbes.

Van april tot en met september worden de toeristische plaatsen gebruikt om te kamperen. In het voor- en naseizoen is een wisselend aantal plaatsen onbezet, maar in de zomermaanden zijn de meeste plaatsen bezet. Van oktober tot maart zijn de velden meestal leeg.

Natuurwaarden van de velden met toeristische plaatsen

Vegetatie De bossingels zijn sterk beïnvloed door het beheer (aanplant) en bestaan voor een deel uit soorten die van nature op rijkere bodems voorkomen (Gelderse roos, hazelaar, hondsroos). Ook groeien er enkele uitheemse soorten. Als gevolg hiervan zijn ze vegetatiekundig moeilijk te duiden. Onder natuurlijke omstandigheden zou er op deze plaats een berken-zomereikenbos Betulo-Quercetum roboris (Stortelder et al. 1999, van der Werf 1991) of mogelijk een droog wintereiken-beukenbos Fago-Quercetum petraea (van der Werf 1991) tot ontwikkeling komen.

De begroeiing van de grasvelden kan vegetatiekundig gerekend worden tot betrekkelijk soortenarme vormen van het verbond van gewoon struisgras Plantagini-Festucion (Schaminée et al. 1996). De relatieve soortenarmoede is een gevolg van het maaibeheer. Tot de soorten die kunnen worden aangetroffen, behoren gewone ereprijs, gewoon biggenkruid, gewoon reukgras, gewoon struisgras, kleine leeuwentand, muizenoor, pinksterbloem, rood zwenkgras, schapenzuring, smalle weegbree, tijmereprijs, veldereprijs en zachte ooievaarsbek.

Flora In de bossingels en op de grasvelden komen ten minste zo'n zeventig soorten planten voor. Hieronder bevindt zich één beschermde soort, te weten de brede wespenorchis, die met verschillende exemplaren is aangetroffen langs de randen van de bossingels.

Zoogdieren De velden worden in ieder geval door vier soorten vleermuizen gebruikt om te jagen. Het gaat hierbij om gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Deze soorten jagen verspreid over het gehele recreatiepark. De velden vormen dus geen geïsoleerd jachtgebied dat in de zin van de Flora- en Faunawet moet worden opgevat als een vaste verblijfplaats. In de bossingels komen geen bomen met holten voor die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.

Andere soorten zoogdieren die van de velden en de bossingels gebruikmaken zijn konijn, mol, gewone en/of tweekleurige bosspitsmuis, bosmuis en rosse woelmuis. Mogelijk wordt het terrein ook incidenteel gebruikt door jagende boommarters. Op korte afstand van het recreatiepark bevindt zich een bezette nestboom van deze soort.

Vogels De bossingels hebben een functie als broedhabitat voor enkele algemene vogelsoorten van bossen, parken en tuinen, zoals houtduif, winterkoning, heggenmus, roodborst, merel, zanglijster, tuinfluiter, zwartkop, tjiftjaf, fitis, pimpelmees, koolmees, staartmees, vink en groenling. De grasvelden hebben voor vogels alleen betekenis als foerageergebied.

Amfibieën De bossingels en de grasvelden hebben een functie als landbiotoop voor gewone pad en bruine kikker. Mogelijk wordt er door beide soorten ook overwinterd in de bossingels.

Insecten Op en rond de velden met toeristische plaatsen komen verschillende soorten, meest algemene, dagvlinders voor waaronder bont zandoogje, boomblauwtje, citroenvlinder, eikenpage, groot dikkopje, klein geaderd witje en klein koolwitje. De meeste soorten gebruiken de bloeiende planten op en langs de velden om te foerageren. Een deel van de soorten zal zich mogelijk voortplanten in de bossingels (bont zandoogje, boomblauwtje, eikenpage).

Voor waterjuffers en libellen heeft het terrein door het ontbreken van voortplantingsbiotoop (open water) alleen betekenis als foerageergebied en als terrein waar ze kunnen uitrijpen. Er zijn alleen algemene soorten waargenomen, zoals bruinrode heidelibel, grote keizerlibel, houtpantserjuffer, paardenbijter, steenrode en zwarte heidelibel.

Voor sprinkhanen vervullen de grasvelden, in het bijzonder de randen ervan, als leefgebied. Er zijn alleen algemene soorten waargenomen, zoals boskrekel, bruine sprinkhaan, gewoon doorntje, kustsprinkhaan, struiksprinkhaan en ratelaar.

Concluderend kan gesteld worden dat de natuurwaarden van de velden met toeristische plaatsen beperkt zijn. Er zijn alleen algemene, weinig kritische soorten vastgesteld. Dit is vermoedelijk mede een gevolg van het gebruik en het beheer van het terrein. De betekenis van de bossingels is eveneens gering. Ook hier zijn alleen algemene soorten vastgesteld. De beperkte betekenis van de bossingels kan worden toegeschreven aan de geringe oppervlakte en de geringe ouderdom. Ook het intensieve gebruik van de aangrenzende velden in het zomerseizoen zal hierbij een rol spelen.

Ligging in de EHS

Recreatiepark De Thijmse Berg ligt in zijn geheel in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) binnen de zogeheten groene contour. Op ontwikkelingen binnen de EHS waarvoor een wijziging van het bestemmingsplan nodig is, is het nee, tenzij-regime van toepassing. Dat wil zeggen dat getoetst dient te worden of deze ontwikkelingen niet leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Deze toets wordt een nee, tenzij-toets genoemd.

Voor de uit- en inbreiding van verblijfsrecreatieve bedrijven zijn de regels van het nee, tenzij-regime nader uitgewerkt. Dit uitvoeringsbesluit (Provincie Utrecht 2007) gaat vooral in op de vraag wat wel en wat niet als significante aantasting moet worden aangemerkt. In het onderstaande zijn de belangrijkste punten van dit zogeheten B-stuk weergegeven, waarvan de gemeenten in 2008 per brief door de Provincie op de hoogte zijn gesteld. De cursief gezette teksten zijn citaten.

De nadere uitwerking heeft geleid tot de volgende beslissingen:

1. *als niet-significant wordt in principe aangemerkt: intensivering van verblijfsrecreatieterreinen binnen de grenzen van het bestemmingsvlak van het terrein, mits een drietal randvoorwaarden in acht wordt genomen (ja mits-benadering);*
2. *bij uitbreidingen van recreatie-inrichtingen buiten het bestemmingsvlak geldt de nee, tenzij-toets; er worden vier hoofdgroepen van wezenlijke waarden onderscheiden die niet mogen worden aangetast; deze waarden zullen door de provincie zo goed mogelijk worden omschreven en de beschikbare informatie hierover zal worden ontsloten; dat gebeurt door verwijzingen naar beleidskaarten en gegevensbestanden;*
3. *daar waar niet onmiddellijk duidelijk is of er sprake is van significante aantasting, assisteert de provincie door middel van een quickscan, om te bepalen óf en zo ja welk ecologisch onderzoek nog nodig is; voor deze assistentie wordt een provinciaal "loket" ingericht, als vast aanspreekpunt voor gemeenten en initiatiefnemers;*

4. *bij uitbreidingen buiten het bestemmingsvlak moeten altijd de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering voor de natuur worden geïnventariseerd en in de planvorming betrokken; de adviescommissie speelt hierin een centrale rol;*
5. *daar waar kwaliteitsverbetering voor de natuur niet mogelijk blijkt kan de provincie in het uiterste geval grenzen stellen aan de oppervlakte van de uitbreiding.*

Ad 1. De randvoorwaarden waarnaar wordt verwezen, betreffen:

- *In een handvol, nader door ons te benoemen gevallen wordt het recreatieterrein dermate extensief gebruikt en is het tevens dermate strategisch gelegen binnen de EHS, dat bij intensivering van het terrein essentiële verbindingen binnen de EHS aangetast worden. In dergelijke gevallen is maatwerk op zijn plaats: door op een deel van het terrein de natuur meer ruimte te geven en op een ander deel van het terrein te verdichten, moet worden gezocht naar winst voor recreatie en natuur.*
- *Voor ingrepen binnen de grenzen van het bestemmingsvlak is weliswaar geen uitgebreide EHS-toets nodig, maar gelden wel de eisen zoals bij elke ruimtelijke toets in het buitengebied: lokale natuurwaarden moeten worden geïnventariseerd en zo veel mogelijk worden beschermd (in nieuwe bestemmingsplannen bijvoorbeeld met een aanlegvergunningstelsel).*
- *Ondernemer en gemeente moeten aannemelijk kunnen maken, dat door intensivering geen aanmerkelijke vergroting van de externe verstoring optreedt, door toename van verkeer of betreding.*

De velden met toeristische plaatsen liggen in het vigerende bestemmingsplan binnen het bestemmingsvlak verblijfsrecreatie. Op grond van het uitvoeringsbesluit van de Provincie kan er in dat geval dus nooit sprake zijn van een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Dientengevolge is er ook geen uitgebreide EHS-toets vereist. Wel dienen de natuurwaarden van het terrein te worden onderzocht, hetgeen gebeurd is in het kader van het onderzoek naar de gewenste uitbreiding van recreatiepark De Thijmse Berg.

Externe verstoring

Een van de randvoorwaarden van het uitvoeringsbesluit is dat de inbreiding niet mag leiden tot een aanmerkelijke toename van de externe verstoring door betreding of een toename van het verkeer.

De vervanging van toeristische plaatsen door chalets zal naar verwachting niet leiden tot een sterke toename van het aantal bezoekers, maar er mogelijk wel voor zorgen dat er gedurende een langere periode van het jaar bezoekers zijn. Immers, chalets zijn veel comfortabeler dan tenten of caravans, waardoor ook een (langer) verblijf in het voor- en naseizoen mogelijk wordt. Met name in het kwetsbare voorseizoen – de tijd waarin veel diersoorten zich voorbereiden op of bezig zijn met de voortplanting – zou dit kunnen leiden tot een aanmerkelijke toename van de verstoring in de omliggende bossen. In het geval van recreatiepark De Thijmse Berg moet hierbij echter worden aangetekend dat de omringende bossen al druk bezocht worden, met name op vrije dagen in het voor- en naseizoen. Gelet op bestaande hoge recreatiedruk is het daarom niet aannemelijk dat de gasten van het recreatiepark zullen bijdragen tot een significante toename van de verstoring in de omringende bossen als gevolg van menselijke aanwezigheid en betreding.

Over in hoeverre de externe verstoring aanmerkelijk zal toenemen als gevolg van een toename van het verkeer kan op grond van de beschikbare gegevens geen uitspraak worden gedaan.

Conclusies

- De natuurwaarden van de velden met toeristische plaatsen, inclusief de aangrenzende bossingels, zijn beperkt.
- De vervanging van toeristische plaatsen door chalets zal daarom geen ernstige schade voor de natuurwaarden van dit deel van het recreatiepark tot gevolg hebben.
- Recreatiepark De Thijmse Berg ligt in zijn geheel in de EHS.
- Op grond van het uitvoeringsbesluit van de Provincie Utrecht kan de vervanging van toeristische plaatsen door chalets niet leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS, omdat de velden met toeristische plaatsen binnen het bestemmingsvlak verblijfsrecreatie liggen.
- De vervanging van toeristische plaatsen door chalets kan ertoe leiden dat in andere perioden van jaar (voor- en naseizoen) de betreding van de omringende bossen door gasten van het recreatiepark toeneemt.
- Gelet op de bestaande hoge recreatiedruk in de omringende bossen is het niet aannemelijk dat het bezoek door gasten van het recreatiepark zal leiden tot een significante toename van de verstoring in de omringende bossen als gevolg van menselijke aanwezigheid en betreding.
- Over een toename van de externe verstoring door verkeer kan op grond van de beschikbare gegevens geen uitspraak worden gedaan.

Literatuur waarnaar wordt verwezen

- Provincie Utrecht 2007. Uitwerking ruimtelijk beleid verblijfsrecreatie binnen de EHS (Heuvelrug). B-stuk. Notitie, Utrecht.
- Schaminée, J.H.J., A.H.F. Stortelder & E.J. Weeda 1996. De vegetatie van Nederland. Deel 3. Plantengemeenschappen van graslanden, zomen en droge heiden. Opulus Press, Uppsala/Leiden.
- Stortelder, A.H.F., J.H.J. Schaminée & P.W.F.M. Hommel 1999. De vegetatie van Nederland. Deel 5. Plantengemeenschappen van ruigten, struwelen en bossen. Opulus Press, Uppsala/Leiden.
- Werf, S. van der 1991. Natuurbeheer in Nederland, deel 5. Bosgemeenschappen. Pudoc, Wageningen.

Kenmerk 200931
H.J.V. van den Bijtel
Driebergen-Rijsenburg, 14 oktober 2009